

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsen ehdotus

Dnro 13-00234-10

Kansalais- ja kuluttajavaliokunnan mietintö koskien

jäsen ehdotusta lapsen oikeuksien näkökulman vahvistamisesta pohjoismaisessa yhteistyössä

1. Valiokunnan ehdotus

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle, *että* se sisällyttää lasten oikeuksien näkökulman järjestelmällisesti ministerineuvoston toimintaan oikeusalalla ja ihmisoikeuskysymyksissä.

että käynnistää pysyvän pohjoismaisen yhteistyön verkkorikollisuuden, esimerkiksi lasten hyväksikäyttökuvien ja *groomingin*, torjumiseksi.

2. Taustaa

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 25-vuotisjuhlaa vietetään 20. marraskuuta 2014. Sopimuksen ansiosta on saavutettu paljon. Viimeisen 25 vuoden aikana lasten oikeuksia kansalaisina on vahvistettu Pohjoismaissa osallistamalla lapsia demokraattisiin prosesseihin.

Demokratia, kansalaisuus ja lapsen oikeudet sisältyvät koulujen opetussuunnitelmaan useimmissa Pohjoismaissa. Koululaisia kutsutaan parlamentteihin ja järjestetään lapsiparlementteja, joissa koululuokat voivat kokeilla kansanedustajina toimimista.

Lapsen oikeuksien parissa työskentelevät kansalaisjärjestöt ovat kehittyneet näiden 25 vuoden aikana ja niitä on myös tullut lisää. Vaikeissa elämäntilanteissa ja perheissä elävien lasten auttamiseksi on perustettu lapsen oikeuksia käsitteleviä sivustoja, auttavia puhelimia ja lapsille tarkoitettuja ryhmiä. Pohjoismaissa lapsen oikeuksia on vahvistettu nimittämällä kaikkiin maihin lapsiasiavaltuutettu ja käymällä jatkuvaa keskustelua Unicefin kanssa parannusmahdollisuuksista. On kuitenkin edelleen monia syitä siihen, että lasten asema on heikompi kuin aikuisten.

3. Valiokunnan näkemykset

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta suhtautuu myönteisesti toimiin tavoitteena osallistaa lapset ja nuoret tasavertaisina kansalaisina yhteiskuntaan. Kansalaisnäkökulmasta lasten ja nuorten aseman parantamiseksi pohjoismaisissa yhteiskunnissa voitaisiin tehdä vielä enemmän.

Moneen muuhun maahan verrattuna Pohjoismaat ovat päässeet pitkälle työssä lasten ja nuorten osallistamiseksi yhteiskuntaan, mikä osaltaan inspiroi ja vaikuttaa kansainväliseen yhteisöön. Esimerkiksi Unicefin laatimat monet kansainväliset tutkimukset osoittavat, että pohjoismaisten lasten olot ovat usein maailman parhaimmista.

Korkea kansainvälinen sijoitus ei tule itsestään. Unicefin lasten terveyden tutkimuskeskus on julkaissut viimeksi vuosilta 2009–2010 vertailevaa tietoa sisältävän raportin *”Report Card 11 – Child well-being in rich countries. A comparative overview”*. Kahdestakymmenestäyhdeksästä maasta Islanti, Norja, Ruotsi ja Suomi ovat kärkiviisikossa ja Tanska sijoittuu 11. sijalle mitattaessa lasten viihtyvyyttä ja elinoloja. Tämä osoittaa, miten tärkeää on tehdä jatkuvaa työtä lasten olojen parantamiseksi ja hyödyntää toisten kokemuksia.

Järjestelmällistä työtä lasten oikeuksien parissa

Jotta työ lasten oikeuksien parantamiseksi Pohjoismaissa tapahtuisi järjestelmällisesti, lähtökohtana on oltava yhteiset mittarit esimerkiksi Unicefin mallin mukaan. Tarve laatia lasten hyvinvoinnin indikaattoreita käy ilmi jo suosituksesta 19/2008: Kaltoin kohdeltujen lasten aikuisiän sairastavuus.

Järjestelmällinen lasten olojen seuranta Pohjoismaissa on ratkaiseva perusta maiden kokemustenvaihdolle ja Pohjoismaiden ministerineuvoston lasten- ja nuortenasian parissa tekemän työn kehittämiseksi. Yhteisten indikaattorien kehittäminen ja käyttö paljastaisi tulosten kautta osa-alueet, joilla ministerineuvoston tulisi tehdä työtä lapsen oikeuksien näkökulman huomioimiseksi.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2013 puheenjohtajamaa Ruotsi on lasten ja nuorten parissa tekemänsä työn puitteissa järjestänyt 11.–12. syyskuuta seminaarin, jossa käsiteltiin YK:n lapsen oikeuksien sopimusta ja komitean Pohjoismaille antamia suosituksia. Lasten- ja vanhustenasia ministeri Maria Larsson kertoi kokouksen jälkeen, että hän aikoo käynnistää pohjoismaisen ohjelman ja lisätä Pohjoismaiden yhteistyötä lasten oikeuksia koskevissa kysymyksissä. Kansalais- ja kuluttajavaliokunta suhtautuu myönteisesti aloitteeseen, joka voi valiokunnan mielestä edistää lasten hyvinvoinnin pohjoismaisten indikaattorien kehittämistä.

Lasten ja nuorten hyväksikäyttö

Alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret eroavat muista kansalaisista siinä, että heillä ei ole samoja oikeuksia kuin aikuisilla. He ovat näin ollen hyvin riippuvaisia oman perheen ja yhteiskunnan tarjoamasta suojelusta ja tuesta. Vaikka Pohjoismaissa on päästy pitkälle hyvien olosuhteiden takaamisessa, maissa on edelleen paljon haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, mikä käy ilmi muun muassa lasten auttaviin puhelimiin tulevista lukuisista yhteydenotoista.

Internet on yleistynyt niin, että lähes kaikki Pohjoismaiden lapset käyttävät sitä, ja lapset käyttävät sitä yleisesti sosiaaliseen verkostoitumiseen. Lasten viettäessä aikaa internetissä he voivat törmätä tai olla yhteydessä kehen tahansa. Tämä antaa aikuisille tilaisuuden käyttää hyväksi vailla

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsenehdotus

Dnro 13-00234-10

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsenehdotus

Dnro 13-00234-10

suojaa olevia lapsia, joita voidaan painostaa tai houkutella esimerkiksi seksuaalisiin tekoihin, joita he eivät tavallisesti tekisi.

Pohjoismaiden poliisit ovat rajoittaneet internetin käyttäjien mahdollisuuksia vierailta sivuilla, joilla on hyväksikäyttökuvia. Tämä rajoitus on saanut jotkut aikuiset luomaan yhteyksiä lapsiin luodakseen luottamussuhteen, jonka varjolla he voivat saada lapsia itse osallistumaan kuviin ja julkaisemaan niitä.

Norja otti käyttöön vuonna 2007 säännöksiä tämänkaltaisten loukkausten ehkäisemiseksi Ison-Britannian *grooming*-sääntöjen mukaisesti. *Grooming* tarkoittaa sitä, että aikuinen luo luottamussuhteen lapseen tavallisesti internetin keskustelukanavien kautta tarkoituksenaan lapsen hyväksikäyttö myöhemmin.

Lain avulla henkilö voidaan pysäyttää ennen rikollista toimintaa ja siten estää suunniteltu hyväksikäyttö. Norjan kokemukset osoittavat, että laki on antanut poliisille paremmat mahdollisuudet tutkia *grooming*-tapauksia ja sen perusteella on annettu tuomioita.

Pohjoismaiden oikeusministerit ovat useasti keskustelleet lainsäädännöstä *groomingin* ehkäisemiseksi. On tärkeää, että Pohjoismaiden ministerineuvosto seuraa verkkorikollisuutta tarkkaan, sillä kehitys on nopeaa ja verkossa syntyy koko ajan uusia tilaisuuksia lasten hyväksikäyttöön, joita voimassaoleva lainsäädäntö ei rajoita. Tämän vuoksi pysyvä valvonta on tärkeää.

4. Päätelmät

Edellä esitetyn perusteella kansalais- ja kuluttajavaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se sisällyttää lasten oikeuksien näkökulman järjestelmällisesti ministerineuvoston toimintaan oikeusalalla ja ihmisoikeuskysymyksissä.

*että käynnistää pysyvän pohjoismaisen yhteistyön verkkorikollisuuden, esimerkiksi lasten hyväksikäyttökuvien ja *groomingin*, torjumiseksi.*

Kööpenhaminassa 22. tammikuuta 2013

Annicka Engblom (M), puheenjohtaja

Elín Hirst (Sj.)

Henrik Dam Kristensen (S)

Jan Lindholm (MP)

Knut Storberget (A)

Maria Stenberg (S)

Morten Wold (FrP)

Satu Haapanen (vihr.), varapuheenjohtaja

Suna Kymäläinen (sd.)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsenehdotus

Dnro 13-00234-10

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsenehdotus

Dnro 13-00234-10

JÄSENEHDOTUS

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsen ehdotus

Dnro 13-00234-10

Jäsen ehdotus lapsen oikeuksien näkökulman vahvistamisesta pohjoismaisessa yhteistyössä

Verrattuna muihin maailman maihin Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä lasten oikeuksien toteutumisessa. Kaikki Pohjoismaat ovat eri tavoin sitoutuneet YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja kaikilla on lapsiasiavaltuutus, jonka tehtävänä on seurata sopimuksen toteutumista eri hallinnon tasoilla ja koko maassa.

Ruotsi järjestää 11.–12. syyskuuta Tukholmassa Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuteensa liittyen seminaarin, jonka teemana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus sekä YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset Pohjoismailla. Tavoitteena on nostaa esiin yhteisiä haasteita lasten oikeuksien vahvistamisessa.

Keskiryhmän mielestä lasten oikeuksien tulisi näkyä paljon keskeisemmin pohjoismaisessa yhteistyössä siitä huolimatta, tai ehkä juuri sen vuoksi, että Pohjoismaat ovat niiden toteutumisessa edelläkävijöitä. Keskiryhmä pitää hyvänä Ruotsin puheenjohtajuuskauden aloitetta ja ehdottaa, että lasten näkökulma otetaan jatkossa laajemmin ja yli hallinnonalarajojen esiin Pohjoismaiden ministerineuvoston työssä.

Lasten oikeuksien toteutumiseksi on vielä paljon tekemättä, myös Pohjoismaissa. Tuomalla lapsinäkökulman vahvemmin mukaan pohjoismaiseen yhteistyöhön Pohjoismailla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa lasten hyvinvointiin myös eurooppalaisittain ja maailmanlaajuisesti. Esimerkiksi vanhempien oikeus lastensa fyysiseen kurittamiseen, joka on ollut Pohjoismaissa lailla kiellettyä jo pitkään, on edelleen sallittua joissain EU-maissa.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsen ehdotus

Dnro 13-00234-10

Edellä esitetyn perusteella keskiryhmä ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se ottaa lasten oikeuksien näkökulman osaksi kaikkea toimintaansa.

että se vaikuttaa sen puolesta, että lapsivaikutusten arviointi otetaan osaksi kansallista päätöksentekoa kaikissa maissa ja kaikilla päätöksentekotasolla.

että se hyväksyy eri hallinnonalojen rajat ylittävät pohjoismaiset suuntaviivat lasten oikeuksien toteutumiselle.

että se laatii yhteiset pohjoismaiset mittarit lasten hyvinvoinnille.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsenehdotus

Dnro 13-00234-10

Reykjavíkissa 15. elokuuta 2013

Anders Andersson (KD)
Anders Eriksson (ÅF)
Arto Pirttilahti (kesk.)
Bertel Haarder (V)
Christina Gestrin (sv)
Eeva-Maria Maijala (kesk.)
Helgi Abrahamsen (sb)

Höskuldur Þórhallsson (F)
Jan Lindholm (MP)
Johanna María Sigmundsdóttir (F)
Karen Ellemann (V)
Robert Marshall (BF)
Thomas Danielsen (V)
Åsa Torstensson (C)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1590/medborgar

Käsittelijä:
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Liitteet:
Jäsenehdotus

Dnro 13-00234-10